

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Generalni direktorat za multilateralne poslove i regionalnu saradnju

Broj: **Podgorica, 30. oktobar 2014. godine**

Izveštaj
o učešću potpredsjednika Vlade i ministra vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore prof. dr Igora Lukšića na Zapadno-balkanskoj konferenciji u Beogradu, 23. oktobra 2014. godine

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić i ministar ekonomije Vladimir Kavarić učestvovali su na konferenciji ministara vanjskih poslova i ekonomije/finansija zemalja Zapadnog Balkana (WB6) „Ekonomsko upravljanje i povezivanje“ održanoj 23. oktobra 2014. godine u Beogradu.

Konferencija, u organizaciji Ministarstva spoljnih poslova i Ministarstva ekonomije Republike Srbije, okupila je šefove diplomatija i ministre ekonomije/finansija zemalja Zapadnog Balkana (Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije, Srbije i Crne Gore), kao i visoke predstavnike međunarodne zajednice među kojima i Jurki Katainena, potpredsjednika Evropske komisije za zapošljavanje, rast, investicije i konkurentnost, Štefana Filea, evropskog komesara za proširenje i susjednu politiku i Gorana Svilanovića, generalnog sekretara Savjeta za regionalnu saradnju (RCC).

Konferencija u Beogradu održana je nakon Konferencije o Zapadnom Balkanu koja je 28. avgusta 2014. godine održana u Berlinu, pod pokroviteljstvom njemačke kancelarke Angele Merkel i neformalnog sastanka ministara vanjskih poslova zemalja Zapadnog Balkana održanog na marginama Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u Njujorku, 23. septembra 2014. godine.

U okviru konferencije, održane su posebne sesije o temama: „Bolje ekonomsko upravljanje kroz programe nacionalnih ekonomskih reformi“ i „Bolje povezivanje unutar regiona i sa Evropskom unijom“ te odvojeni sastanci ministara vanjskih poslova zemalja regiona sa evropskim komesarom za proširenje Štefanom

Fileom i ministara ekonomije/finansija sa potpredsjednikom Evropske komisije Jirkijem Katainenom.

PPV i MVP Srbije I. Dačić je u uvodnom izlaganju podsjetio da se radi o neformalnoj Konferenciji ministara vanjskih poslova i ministara ekonomije/finansija. Pozdravio je visoke predstavnike EU potpredsjednika J. Katainena i komesara za proširenje Š. Filea, kao i generalnog sekretara RCC-a G. Svilanovića i specijalnog predstavnika italijanskog predsjedavanja EU A. Oricija, koji su takođe prisustvovali Konferenciji. Istakao je da je Konferencija posvećena dobrom upravljanju i povezivanju regiona i da potvrđuje dinamiku sastanaka (prethodni održani u Kotoru, Berlinu i Njujorku) i zajedničkih napora kako bi ZB postao stabilan i prosperitetan. Izrazio je očekivanje da će ubrzo i druge teme osim ekonomije i stabilnosti doći na dnevni red, organizovani kriminal, transport, energetska infrastruktura. Naglasio da države regiona imaju iste ciljeve koji se odnose na članstvo u EU i dobrosusjedsku saradnju. Iskazao je interes za nastavak dijaloga Beograda i Prištine, odmah nakon konstituisanja nove kosovske vlade i naveo da će srpska zajednica na Kosovu imati konstruktivan pristup u formiranju novih kosovskih vlasti. Prekid utakmice Srbije i Albanije potvrđuje da je potrebno „dugo vremena za normalizaciju odnosa, a malo da se naruše“. Iskazao je zadovoljstvo održavanjem sastanka MVP i ukazao na značaj predstojeće posjete premijera Albanije E. Rame Beogradu, koja bi trebala da doprinese normalizaciji stanja i otvaranju nove stranice u odnosima Beograda i Tirane. Istakao je da je ekonomska saradnja i povezivanje regiona, kroz izgradnju važnih transportnih koridora značajno za dalji ekonomski razvoj ZB.

PP EK Katainen je istakao da je ekonomsko upravljanje najvažnija tema u EU, koja je izvukla određene pouke iz ekonomske i fiskalne krize. EU je u prethodnom periodu radila na tome da ima jače ekonomsko upravljanje. U tom smislu, važan je dijalog sa državama ZB, kako bi se kroz ekonomsko upravljanje ohrabrile strukturne reforme. Novi pristup EU ima za cilj da se osnaže ekonomije i tržišta zemalja ZB, kroz strukturne reforme koje mogu da podstaknu ekonomsku aktivnost i tržište rada i unaprijede funkcionisanje privrednog sistema.

Katainen je ukazao da se sve države ZB suočavaju sa sličnim izazovima očuvanja stabilnosti javnih finansija, pokušaj smanjenja budžetskog deficita, rast javnog duga koji je veći od rasta ekonomije, veći budžetski deficit dovodi do gubitka povjerenja investitora. Rast privrede bi ubrzao veći izvoz, uvoz je opao zbog smanjenja domaće tražnje, bankarski sektor je stabilan, ali kreditni rast je neaktivan ili negdje i negativan.

Podsjetio je da su države ZB pozvane da dostave Nacionalne programe ekonomskih reformi, koji će imati dva dijela. Prvi dio je fokusiran na utvrđivanje uslova makroekonomske i fiskalne stabilnosti i politike fokusirane na prepreke za ekonomski rast. Drugi dio se odnosi na strukturne reforme (privatizacija, poslovno okruženje, reforma penzionog i zdravstvenog sistema, javne institucije).

Novi pristup će osnažiti nadzor od strane EU, koja će pružiti i neophodnu podršku, kako bi se zajedno radilo na uključivanju država ZB u EU.

Komesar File je istakao da Konferencija pruža mogućnost fokusiranja na izuzetno važna pitanja i na izazove i mogućnosti kako ih percipira EU. Naglasio je da je ekonomsko upravljanje postalo jedan od ključnih stubova politike proširenja. Kako je cilj politike proširenja da pomogne državama ZB da se pripreme za članstvo, bitno je da EU sa njima podijeli važne promjene koje se odvijaju u okviru same Unije. Novi proces koji predlaže EU uključuje kredibilan program reformi i pojačan nadzor Evropske unije zasnovan na procesu Evropskog semestra.

Komisija smatra da zemlje Zapadnog Balkana ne ispunjavaju ekonomske kriterijume pristupanju, u smislu funkcionisanja tržišne ekonomije i kapaciteta za suočavanje sa konkurentskim pritiscima i tržišnim snagama unutar EU. EU želi da unaprijedi kapacitete ekonomske politike u ZB za podsticanje konkurentnosti, rast i stvaranje novih radnih mjesta. Važan i vjerodostojan program reformi je potreban kako bi se restrukturirale privrede i očuvala makro-finansijska stabilnost.

Kao što je navedeno u dokumentu Strategiji proširenja, države ZB se pozivaju da počnu novi proces kroz izrade Nacionalnog programa za ekonomske reforme.

Prvi dio programa nije nov za većinu država. To je poboljšana verzija već postojećih programa - osim u slučaju Kosova, koje će učestvovati i u tom procesu po prvi put

Novina je u drugom dijelu programa pod nazivom "sektorska strukturna reforma za podsticaj konkurentnosti i rasta". Pozivaju se države ZB da predstavte tekuće i planirane nacionalne politike i ograničen broj važnih reformskih mjera u ključnim sektorima koji direktno doprinose konkurentnosti i rastu.

U smjernicama EU, konkurentnost se definiše u skladu sa drugim kopenhaškim kriterijumom, države su pozvane da rješavaju najrelevantnija pitanja koja su u skladu sa nacionalnim prioritetima i preporukama Evropske unije u pet ključnih područja:

1. fizički kapital - to može uključivati mjere usmjerene na podršku transportnih i energetske mreže, energetske efikasnosti i zelene ekonomije.
2. ljudski kapital - mjere koje podržavaju obrazovanje, stručno osposobljavanje, istraživanje i inovacije;
3. bolje industrijske strukture - mjere kao što su podsticaji za mala i srednja preduzeća, bolji pristup finansijama i specijalizacije;
4. dobro poslovno okruženje - mikro-ekonomske mjere za efikasnije funkcioniranje kompanija u skladu sa propisima o državnoj pomoći i smanjivanje birokratije u različitim sektorima ekonomije;
5. trgovinske integracije - mjere za podršku povećanju izvoza i privlačenje direktnih stranih ulaganja;

File je naveo četiri razloga zašto je fokus na konkurentnost kao dio novog procesa.

- ekonomski izazovi u svim zemljama su veliki, moraju se pripremiti sveobuhvatniji i uvjerljiviji reformski program koji ide dalje od fiskalne konsolidacije i pokazati da su države ozbiljne u svojim planovima za poboljšanje znanja koja će služiti ekonomiji i sposobne za pametne investicije koje poboljšavaju konkurentnost i stvaraju radna mjesta.
- uvjerljivi nacionalni ekonomski reformski program sa unaprijeđenom procedurom nadzora EU će poslati snažan signal ulagačima da je dobar poslovni ambijent nacionalni prioritet.
- novi pristup stavlja naglasak na šire uključivanje svih aktera. Nacionalne i ekonomske reforme moraju biti koordinirane. One trebaju biti dogovorene u koordinaciji više ministarstava, a ne samo ministarstva finansija i ekonomije i moraju biti potpomognute odgovarajućim budžetskim sredstvima. Šire konsultacije - koje uključuju nacionalne parlamente, regionalne i lokalne vlasti, socijalne partnere i civilno društvo - obezbijediće vlasništvo i olakšati implementaciju reformskih mjera.
- vjerodostojan i relevantan Program ekonomske reforme će pružiti solidnu osnovu za ekonomski dijalog sa EU. To će takođe pomoći da se uokvire buduće interne rasprave o prioritetima i doprinijeti razmjeni najboljih praksi sa ostalim zemljama koje su suočene sa sličnim izazovima. Regionalna dimenzija je takođe bitna u ovom procesu. Kako se mnoge od zemalja zapadnog Balkana suočavaju sa sličnim izazovima, ekonomski dijalog treba da se odvija u regionalnim forumima.

File je istakao ulogu Savjeta za regionalnu saradnju kao ključnog partnera. U novim programima države mogu, a zapravo bi trebale, da se oslone na ciljeve definisane u procesu SEE2020.

EK očekuje prijem Nacionalnih programa ekonomskih reformi do 31. januara 2015. Prvi dio NERP je već poznat. Što se tiče drugog dijela, države se ohrabruju da se u prvoj pilot godini fokusiraju na nekoliko tekućih ili planiranih ključnih sektorskih mjera. One trebaju imati širok nacionalni konsenzus i biti jasno budžetirane sa planom implementacije vremenski ograničenim. Nakon podnošenja programa, planirana je misija procjene Evropske komisije u februaru/martu. Planirano je održavanje nekoliko sastanaka sa svakom od zemalja u aprilu iduće godine kako bi se razgovaralo o predloženim smjernicama za pojedinu državu. Nakon toga će uslijediti konsultacije sa zemljama članicama EU kako bi se osiguralo da one takođe imaju vlasništvo nad ključnim preporukama. Takođe EU je napravila obvezivanje u IPA multi-country i državnim strategijama da vjerodostojni i relevantni nacionalni Programi ekonomske reforme budu podržani od strane ciljne IPA pomoći. To znači da postoji više sredstava i bolje usmjerenih na rješavanje tog pitanja. Međunarodne finansijske institucije su ključni partner u tom procesu, EU je već obavila razgovore sa MMF-om, Svjetskom bankom, EBRD-a i EIB-a o tome kako ih uključiti i kako oni mogu pomoći u tom procesu.

PPV i MVPEI I. Lukšić je ukazao na značaj održavanja sastanka, nakon nedavnih događaja koji su negativno uticali na stabilnost regiona. Istakao je da je izrada Nacionalnih programa ekonomskih reformi važna za unapređenje ekonomskog upravljanja i uvođenja „ekonomskog semestra EU“ u državama regiona i njihovo brže integrisanje u EU.

Lukšić je istakao da Crna Gora ima krajnje odgovoran pristup prema izradi Nacionalnog ekonomskog reformskog plana i u njegovoj „pilot fazi“, informisao da je vlada formirala Radnu grupu koja će raditi na dokumentu i koji će u januaru biti prosljeđen EK. Ukazao je da se radi o novom dokumentu i da je shodno tome potrebna ekspertska podrška EK, kako bi njegova sadržina odgovarala očekivanjima obje strane.

Ministar Lukšić je ukazao na značaj ekonomskog povezivanja regiona i eliminisanja barijera za jačanje ekonomske saradnje. U tom kontekstu, naglasio je i da je infrastrukturno povezivanje ključno za ekonomski razvoj regiona. Bez realizacije značajnih infrastrukturnih projekata biće teže sprovesti i druge aspekte unutrašnje agende reformu vladavine prava i aspekte prilagođavanja. Potvrdio je značaj regionalne saradnje i neophodnost zajedničkog kandidovanja

infrastrukturnih projekata, koji bi mogli biti finansirani uz podršku EU i međunarodnih finansijskih institucija.

Konstatirajući da se sastanak održava nakon Berlinske konferencije, ministar vanjskih poslova Albanije D. Bušati je naglasio potrebu finansijske pomoći EU koja će omogućiti implementaciju infrastrukturnih projekata, koji su neophodni za stvaranje novih radnih mjesta i postizanje ekonomskog rasta. Što se tiče zemalja u regionu, ministar Ahmetaj je naglasio da bi koordinacija strukturnih reformi i fiskalnih politika dovela do održivog ekonomskog rasta i ublažavanja neravnoteže između država.

Ministar Bušati naglasio i važnost zajedničkih napora na implementaciji agende Berlinske konferencije kroz konkretne projekte. On je pozdravio novi pristup Evropske komisije o ekonomskom upravljanju u regionu, kao i finansijske instrumente koji će biti dostupni zemljama u okviru IPA fondova i iz drugih međunarodnih finansijskih institucija. Izrazio predanost Albanije za dalji napredak u strukturnim reformama u okviru novih regionalnih i evropskih napora.

Ministar vanjskih poslova Kosova E. Hodžaj, ocijenio je sastanak kao istorijski, s obzirom da je to ujedno i prva posjeta ministra vanjskih poslova Republike Kosova Beogradu. Naglašavajući važnost inkluzije svih država u procese regionalne saradnje, on je zatražio da se sljedeći sastanak inicijative održi u Prištini, što je srpska strana prihvatila.

Ministar vanjskih poslova Makedonije N. Poposki je naglasio da će veća ulaganja u transportnu mrežu na području Zapadnog Balkana približiti region EU i EU regionu, a takođe pokazati da se pozitivni rezultati mogu postići sa jačim političkim i finansijskim angažmanom od strane Evropske unije.

Ministar Poposki je pozdravio inicijativu EU za dublju i jaču saradnju između zemalja u regionu. Podsjećajući da je Konferencija nastavak Berlinskog procesa, iznio je očekivanja snažnije podrške Evropske unije ekonomskom rastu u regionu kroz konkretne projekte, posebno u izgradnju infrastrukture koja će stvoriti nova radna mjesta i smanjiti razlike između evropskih zemalja i zemalja ZB.

Zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara i ministar vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Z. Lagumdžija je naglasio nužnost da projekti o kojima se već dugo govori u okviru novog pristupa Evropske unije prema zemljama Zapadnog Balkana pređu u fazu implementacije.

Istakavši da, u skladu sa novim pristupom EU, države regiona su se obavezale da Evropskoj komisiji podnesu probne programe nacionalnih ekonomskih reformi već u januaru 2015. godine. U tom smislu, Lagumdžija je rekao da bi bilo dobro da se uz ove programe konačno krene i sa projektima poput izgradnje Jadransko-jonskog koridora ili pruge Sarajevo - Beograd preko Tuzle, za koje su ispunjene sve pretpostavke za realizaciju.

Naglasio je da je u saradnji sa Evropskom komisijom jasno urađen plan koji precizno definiše Mapu puta. Takođe je istakao ulogu Vijeća za regionalnu saradnju kao mehanizma koordinacije zajedničkih projekata zemalja Zapadnog Balkana, te regionalne IPA fondove koji nude finansijsku podršku projektima razvoja i približavanja zemalja Zapadnog Balkana EU.

Lagumdžija je takođe naglasio da je nužno napraviti balans između velikih infrastrukturnih projekata koji će snažnije povezati zemlje Zapadnog Balkana međusobno, ali i sa zemljama EU, te dovesti do otvaranja novih radnih mjesta i povećanja ekonomske konkurentnosti regiona i finansijski manje zahtjevnih projekata čije bi benefite građani mogli brzo osjetiti. Kao primjer je naveo programe podrške razvoju malih i srednjih poduzeća u regionu za koje postoje osigurana sredstva međunarodnih finansijskih institucija.

Tokom drugog dijela Konferencije, posvećenom infrastrukturnom povezivanju regiona, ministar ekonomije Crne Gore V. Kavarić je iskazao zadovoljstvo nivoom i frekvencijom komunikacije država ZB, i naveo da je to već treći susret ministara ekonomije od avgusta o.g. Istakao je da su susreti konkretniji i efikasniji i naglasio da se države regiona suočavaju sa sličnim problemima, imaju iste ciljeve i projekte. Prioritet regiona je njegov ekonomski razvoj i razvoj infrastrukture.

Ukazujući na značaj infrastrukturnog povezivanja regiona, Kavarić je istakao da realizacija pojedinih infrastrukturnih projekata prevazilazi po svom značaju okvire regiona i da ih tako treba i posmatrati na nivou EU (Jadransko-jonski gasovod, Jadransko-jonski autoput).

Značaj učešća delegacije Crne Gore na Konferenciji u Beogradu

Učešće potpredsjednika Vlade i ministra vanjskih poslova i evropskih integracija Igora Lukšića u Beogradu značajno je u kontekstu dalje promocije napretka i ostvarenih rezultata Crne Gore na nacionalnom, regionalnom i evropskom planu.

Sastanak je bio odlična prilika da se ponovi posvećenost Crne Gore produbljivanju regionalnog dijaloga i iskaže jasna spremnost za konkretno djelovanje o okviru inicijative "Unaprijeđena saradnja država koje su okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja".

Na konferenciji su razmjenjena mišljenja ministara vanjskih poslova i ministara ekonomije/finansija zemalja Zapadnog Balkana sa visokim predstavnicima Evropske komisije o modalitetima zajedničke saradnje na projektnom nivou i obezbjeđivanju sredstava iz EU fondova za prioritetne infrastrukturne projekte koji će uticati na bolju povezanost regiona Zapadnog Balkana.